

**HAZARDA VE SEFERDE ASKERE GİDENLERİN
AİLELERİNE 1111 SAYILI ASKERLİK KANUNUNUN
71, 72, 73 ÜNCÜ MADDELERİLE 442 SAYILI KÖY
KANUNUNUN 13 ÜNCÜ MADDESİNİN 19 UNCU
FIKRASINA GÖRE YAPILACAK YARDIM
HAKKINDA YÖNETMELİK**

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 20.8.1940, No : 2/14231
Dayandığı Kanunun Tarihi : 21.6.1927, No : 1111
Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi : 5.9.1940, No : 4604
Yayımlandığı Düsturun Tertibi : Cildi : S.

Umumi Hükümler

1. Yardıma Muhtaç Asker Aileleri :

Madde 1 – Askere gidenlerin ailelerine yardım edebilmek için,

- A) Bu aile efradından birisinin hazarda ve seferde 45 günden ziyade müddetle askere alınması,
- B) Yardım isteyenlerin bu askerin usul ve furuğ ve zevce ve erkek veya kız kardeşi olması,
- C) Bunların askerin evinde oturmakta bulunması,
- D) Askere giden tarafından bunların ötedenberi yiyecek vesair ihtiyaçlarının temin edilmekte olması,
- E) Rayici mahalliye göre idare ve ihtiyaçlarını temin edecek ve kendilerinin ve ne de askere gidenin servet ve gelirleri bulunmaması şarttır.

Bu şartları haiz olmıyan asker ailelerine yardım yapılmaz.

Yardım Müddeti:

Madde 2 – Askere gidenin birinci maddede yazılı şartları haiz efradı ailesine askere gittikleri günden terhisleri tarihine kadar yardım yapılacaktır.

Madde 3 – Firarda ve izinsiz bulunan askerlerin ailelerine firarları veya izinsiz olarak kıt'asından ayrıldıkları tahakkuk ettiği tarihten sonra derdest edilip tekrar kıt'asına sevkolonuncuya kadar yardım yapılmaz.

Madde 4 – 1 inci maddede yazılı şartları haiz asker ailelerine yapılacak yardımlar yiyecek erzak, oturacak bina tedarikinden veya bunları temine medar olacak para tevziinden ve köylerde tarlalarını bağ ve bahçelerini imece ile sürüp ekmek ve harmanlarını kaldırmaktan ibarettir.

Yardımlı Yapacaklar:

Madde 5 – Yukarıda yazılı asker ailelerine bunların buldukları şehir, kasaba ve köy halkından askere alınmamış olanlar tarafından yardım yapılacaktır.

Bunlardan da askere gidenler olursa askere çağrıldıklarından itibaren bu yardım vazifesinden şahsen hariç tutulurlar.

Madde 6 – Yardımı yapacakların mali ve bedeni kudreti olmak şarttır. Bedeni kudreti olmayıp da mali kudreti olanlar yardıma iştirak edecekleri gibi mali kudreti olmayıp da yalnız çalışma kudreti bulunanlar da bu yardımı yapmakla mükelleftirler.

Madde 7 – Bu yardımlara seferde belediye ve hususi muhasebeler de mali kudretlerine göre bütçelerine koyacakları tahsisatla iştirak edeceklerdir.

Bu iki daire bu uğurda sarfolunmak üzere yesar erbabı ile hükmi şahsiyeti haiz müesseselerin yapacakları teberruatı da kabul eder.

Yardım Vasıtaları :

Madde 8 – Bu yardımlar şehir ve kasabalarda belediye veya belediye şubeleri ve köylerde ise köy muhtar ve ihtiyar meclisleri vasıtasile yapılacaktır. Şehir ve kasabalarda belediye veya belediye şubeleri bu yardım işini kendi bölgeleri dahilinde bir kül olarak mütalea ve tanzim etmek için kendi memurları arasında birer yardım bürosu teşkil edebilirler. (Bunlar için ayrı masraf ve teşkilat yapılmaz.)

Madde 9 – En büyük mülkiye amirleri mintakaları dahilinde bu yardım işlerini gerek doğrudan doğruya ve gerek bilvasıta temin, takip ve mürakaba ile mükelleftirler.

Tatbikat ve İcraat

II. Şehir ve Kasabalarda Belediye veya Belediye Şubeleri Marifetile Yapılacak Yardımlar:

Yardıma Muhtaç Olanların Sureti Tesbiti :

Madde 10 – Şehir ve kasabalarda yardım talebi askere gidenlerin aileleri tarafından belediye reisi veya belediye şubesi amirine söz ile yapılır.

Madde 11 – Belediye veya belediye şubeleri bu suretle yardım telebinde bulunanların ;

A) Her birisinin isim ve soy adlarını ve yaşlarını ve askere gidene karabet derecelerini,

B) Oturdıkları mahalle ve sokak ve isim ve numarasını,

C) İçlerinden askere gidenin ad ve soy adı ve yaşını, san'atını ve hangi askerlik şubesinde celp ve sevk edildiğini,

D) Gerek kendilerinin gerek askere gidenin gayri menkûl mallarının cinsini mikdar ve kıymetini ve senelik gelirlerini,

E) Başkaca gelirleri olup olmadığını ve nevi ve miktarını,

F) Ne gibi muavenet talebinde bulduklarını.

Bu hususdaki matbu beyannamelere yazdıracak ve zirini talep sahiblerine imza ettirecektir.

Bu beyannameleri yazan memur dahi altına talip tarafından söylenip kendi tarafından yazıldığına dair meşruhat vererek imzasını atacaktır.

Madde 12 – Belediye veya belediye şubeleri iki nüsha olarak tanzim edeceği bu beyannamelerden birisini dip koçanında bırakarak diğer nüshası üzerinde lüzum ve tevsika muhtaç gördüğü takdirde askerde bulunanın hangi tarihte askere sevkolunduğunu gerek askerde bulunan gerek muavenet talep edenlerin ne gibi servet ve gelirleri bulunduğunu ve muavenet talep edenlerin çalışma kabiliyeti olup olmadığını ve verilecek ne gibi işleri yapabileceklerini tahkik ve tevsik eder.

Bu tahkik işi en kısa bir zamanda bitirilir.

Bu tetkik müddeti içinde asker ailelerine icab eden acil yardım yapılır. Muhtaç olmadıkları tebeyün edenlerin yardımları derhal kesilir.

Madde 13 – Belediye veya belediye şubeleri yukarıdaki madde mucibince tanzim olunan bu beyannameleri kendilerine geldikçe günü gününe belediye veya belediye şubesi encümenlerine tevdi eyliyecek ve encümenlerde eshabı mucibesi zikredilmek şartile muavenet talebinde bulunanlar hakkında bir karar verilecek ve bu kararda şayet yardım kabul edilmiş ise yardımın şekil, mikdarını ve hangi tarihten itibaren başlayacağını da tasrih eyliyecektir.

Madde 14 – Encümençe verilen karar üzerine yardım edileceklerin beyannameleri muhteviyatı hususi bir deftere kaydedilecek ve bu defterin her sayfasının ziri belediye muhasibi ile belediye reisi veya belediye şube amiri tarafından imza olunacaktır. Bu defter kuyudatı her ay yapılacak erzak vesaire tevziatı için tanzim olunacak bordrolara ve yapılacak zirai yardımlarına ve sükna tahsisine esas teşkil edecektir.

Şehir ve Kasabalarda Asker Ailelerine Yapılacak Muavenetlerin Nevi ve Miktarları ve Tatbik Şekilleri :

Madde 15 – Muhtaç asker ailelerine mükellefler tarafından yapılacak aynı veya nakdi yardımlara istinaden işe ve ibateye veya ziraata aid olmak üzere muhtelif şekil ve suretle yardım yapılabilir.

A) Belediye veya şube encümenleri ilk önce o şehir ve kasabanın hayat şartlarına göre büyük yaşta bir insanın bir aylık işesi için ne gibi ve ne mikdar erzaka ihtiyacı olduğunu tesbit edecektir.

Bundan sonra her ay gayesinde gelecek ay ibtidasında tevzi olunacak bu erzakın rayice göre fiatlarını tesbit eyliyecektir.

On yaşına kadar olan çocuklara yarım erzak verilir. Bu suretle yapılacak tesbiti müteakip belediye veya belediye şubeleri 14 üncü madde mucibince yardım edileceklere mahsus defterde yazılı eşhastan hulül edecek ay içinde işeleri lazım gelenlerin isimlerini ve adreslerini mübeyyin bir bordro tanzim olunacak ve bu bordroya aynen verilecek ise erzakın nevi ve mikdarları veya verilecek nakid yazılacak ve belediye reisi veya şube amiri veya namına encümen azasından birisi huzurile muhasebeci tarafından imza veya mühür mukabilinde tevziatı yapıp ziri bunlar tarafından tasdik edilecektir.

B) Fakir asker ailelerine sabun gibi yıkanacak odun ve kömür gibi ısınacak maddeler de mevsimine göre aynı usul tahtında verilebilir. Ve icabı halinde bunlar meccanen hamama gönderilir.

C) Muavenete muhtaç aileler kendi evleri olmayıp da ötedenberi kirada oturmakta iseler bu gibilerin belediye veya belediye şubelerince münasip surette ibateleri temin olunur.

D) Şehir ve kasaba ahalisinden askere giden zürra ailesi tarafından tarla bağ ve bahçelerini sürüp ekemiyecek ve harmanlarını kaldıramıyacak bir halde oldukları beyanile yardım talep olunup da bu talepleri muhik görülür ise belediye veya belediye şubeleri yine o şehir ve kasaba dahilindeki askere gitmemiş diğer zürra marifetile tarla, bağ ve bahçelerini mali halleri müsait ise ücret mukabilinde değil ise mahallin örf ve adetine tevfikan sürdürüp ekdirmesine ve harmanlarını kaldırmasına münasip surette yardım edecektir.

E) Fabrika ve imalathanelerde çalışan amele ve devair ve müessesatta çalışan kapıcı, bekçi, odacı gibi eşhas askerliğe gidince bunlardan boş kalan yerlere işleriyle mükellef bulunduğu akrabaları içinde ehil kimse varsa alınacaktır.

Mükellefler ve Bunların Yapacakları Yardım Nevi ve Mikdarları ve Tatbik Şekilleri :

Madde 16 – Belediye encümenleri muhtaç asker ailelerine yardım edecek askerlik haricindeki eşhası kendi hududu dahilinde tesbit ve her yardımcının yapacağı yardım mikdarının azami ve asgari hadlerini tayin ve derecelerini tefrik eder.

Madde 17 – Belediye reisi veya belediye şube amiri tesbit edilen yardımcılardan evrakını encümene tevdi ederek bu evrakda yazılı şahısların muhtacı muavenet asker ailelerine yardım edecek evsafı olup olmadıklarının tetkik ve bunların derecelerinin ve her derecede bulunanın gelirlerine göre vereceği para mikdarının takdirini isteyecek ve encümen de bu husustaki tetkikatını icab ederse kendi azası marifetile muktazi tahkikatını yaptırdıktan sonra kararını verecek ve bu kararlar sahifeleri encümençe musaddak bir deftere kaydedilecektir.

Belediye encümenleri lüzum gördüğü takdirde muhtaç asker ailelerine yardım işini belediye hududu içinde kül halinde tedvir ve mükelleflere tahmil olunacak yardım ve muhtaçlara yapılacak tevziat hadlerini bütün şehir için tesbit edebilir. Ve bu suretle yardıma muhtaç asker ailesi az şubelerden elde edilecek hasılatı ekleyerek yardımın yeknesaklığını temin eder.

Madde 18 – Tesbit edilen yardım mikdarı belediyece münasip görülecek şekil ve suretlerde yardım ile vazifelendirenlere bildirilir.

Madde 19 – Her ay gayesinden evvel gelecek ay muhtacine tevzi olunacak ayın ve nakdin tahsilini temin maksadile belediye veya belediye şubesi muhasebesince yapılacak defterler muhteviyatına istinaden muktazi tahakkuk listesinin tanzimi sırasında bu yardımcılardan ölen veya askere giden veya kat'i surette mahalli ahara naklihaneye eden olup olmadığı nazarı dikkate alınacak ve bu gibileri listeye idhal etmiyeceği gibi evrakı müsbitesine göre defterde isimleri hizasındaki mülahazat hanesine de işaret edilecektir.

Madde 20 – Şehir ve kasaba belediyeleri ve belediye şubelerince buğday, mısır, çavdar, un, sabun, gaz ve diğer eşya encümenin takdir edeceği rayiç fiat üzerinden nakid makamında alınabilir.

Madde 21 – Hükmi şahsiyeti haiz müesseseler ile eşhas tarafından vukubulacak teberruat belediyelerce kabul ve bütçelerinde faslı mahsusuna kayıt suretile muhtaç asker ailelerine sarfedilir.

Madde 22 – Belediye ve belediye şubeleri yukarıda yazılı olduğu üzere her ay gayesinde yardımcılara tarhedeceği parayı (aynıyat dahi olsa) belediye muhasebesinin mührünü ve tahsildarın imzasını havi dip koçanı ve müteselsil numaralı belediye makbuzları mukabilinde her ayın ilk haftası içinde tahsil edecektir. Bu suretle toplanacak para veya aynıyatın tutarı belediye veya belediye şubesi muhasibliğince kendi defterlerinde açılacak (muhtaç asker ailelerine yardım) namı altındaki emanet hesabına irad kayıt yine yukarıdaki maddelerde yazılı masraf bordro ve senetlerle ve emanetten reddiyat suretile sarfedilecektir. Bu hesabdaki para kafi gelmediği takdirde bu bordro ve masraf senedlerinden bir kısmının muhteviyatı belediye masraf bütçesinin fikara iâşesi veya sefer vukuunda muhtaç asker aileleri için alınacak tahsisat faslından tesviye edilecektir.

Madde 23 – Seferde hususi muhasebelerde bütçelerine muhtaç asker ailelerine yardım için doğrudan doğruya veya münakale suretile umumi meclis veya daimi encümenler mümkün olabilen tahsisatı koyacaklardır.

Madde 24 – Her ay gayesinde tahakkuk ve her ay başında tahsil edilecek bu yardım paraları yardımcılar tarafından müracaatı müteakip tesviye olunmadığı takdirde derhal tahsili emval kanununa tevfikân tahsil olunur.

Köylerde Muhtar ve İhtiyar Meclisleri Marifetile Yapılacak Yardımlar

Yardıma Muhtaç Olan Asker Ailelerinin Tesbit Sureti :

Madde 25 – Köylerde yardım talebi askere gidenlerin aileleri tarafından köy muhtarlarına söz ile yapılabileceği gibi köy muhtarları bu telep olsun olmasın askere gidenlerin aileleri efradının ne gibi ihtiyaçları olduğunu tetkik ve tesbit ederek ihtiyar meclisi toplantısında bunlara yardım yapılıp yapılmıyacağı ve ne gibi yardım yapılacağı hakkında karar almağa mecburdur. Bu hususta alınacak kararlar köy karar defterine yazılacaktır.

Madde 26 – Köylerde oturan asker ailelerine yardım yapılabilmek için :

- A) Bu aile efradından birisinin hizada ve seferde 45 günden ziyade müddetle askere alınması.
- B) Yardım edileceklerin bu askerin usul ve furuundan olması veya zevce ve erkek veya kız kardeşi bulunması.
- C) Bunların ötedenberi askerin evinde oturmakta olması.
- D) Askere giden tarafından bunların ötedenberi yiyecek vesaire ihtiyaçlarının temin edilmekte olması.
- E) İdare ve ihtiyaçlarını temin edecek ne kendilerinin ve ne de askerde bulunanın servet ve gelirleri bulunmaması şarttır.

Bu şartları haiz olmayan asker ailelerine yardım yapılamaz. Ancak köylerde yaşayan halkdan askere gidenler ile gerek bunların ve gerek aileleri efradının ne gibi servet ve gelirleri olduğu muhtar ve ihtiyar meclislerince malûm olacağından bu hususta ayrıca tahkikat yapılmaz.

Askerde Bulunanların Ailelerine Yapılacak Yardımlar :

Madde 27 – Köylerde muhtaç asker ailelerine yapılacak yardım iki nevidir. Birisi muhtaç ailelerin işe ve iskânı diğeri bunların ziraatına yardımdır.

Madde 28 – Köylerde muhtaç asker ailelerine işe bakımından yardım yapılmak üzere evveleminde köy ihtiyar meclisleri o köy dahilinde yaşayan asker ailelerinden muhtaç olanların beher nüfusuna her ay kaç kilo zahire veya ne mikdar para verileceği karar altına alınacaktır.

Tevziat zahire olacaksa bu zahirenin beher kilosuna vesati bir fiat dahi koyacaktır.

10 yaşına kadar olan çocuklara bir büyük nüfusa verilecek zahire veya paranın nisfi verilir.

Madde 29 – Askere gidenlerin muhtaç ailelerine meskenleri yoksa veyahut meskenleri her hangi bir suretle yanmış veya yıkılmış ise köy muhtarları ihtiyar meclislerinin karare ile bunlara köy dahilinde ikamet edecek sükûnaya salih bir yer göstereceklerdir.

Madde 30 – Asker ailelerinin işe, iskana ihtiyaçları olmayıp da yalnız tarla, bağ ve bahçelerinin sürüp ekilmesi ve harmanlarının kaldırılması için köylünün muavenetine ihtiyaçları bulunursa köy muhtarları yine ihtiyar meclisleri karare ile imece suretile bu yardımı da temin edecektir.

III. Köylerde Muhtaç Asker Ailelerine Yardım Yapacaklar:

Madde 31 – Köylerde muhtaç asker ailelerine yardım edecek olanlar o köy dahilinde çift ve çubuğu olup da her askere gitmeyen erkek ve kadın ile çift ve çubuğu olmayıp da güç ve kuvvetli veya bir gelir ve sanatı olan her erkek ve kadındır.

İhtiyar meclisleri muhtaç asker ailelerini ve bunların nelere ihtiyacı olduklarını göz önünde tutarak yukarıda yazılı askere gitmeyenlerin isim ve soyadlarını ve bunların servet ve gelirlerine ve güç ve kuvvetlerine göre hangilerinin hem çiftlerle hem de para ve zahire ile hangilerinin yalnız çiftlerle, hangilerinin yalnız para ve zahire ile hangilerinin de yalnız emekleriyle yardım edeceklerini ve bu yardımlarının azami derecelerini ve bunların alat ve hayvanlarının, yapacakları işe göre bir günlük ücretlerini tesbit ederek karar altına alacak ve muhtar tarafından köy odasının kapısına bu kararın bir suretini asmak suretile halka ilan edecektir.

Madde 32 – Mükelleflerden yardımla vazifelendirilenlerden ölenler ve askere gidenler, köyden başka tarafa nakli hane edenler yahut başka taraftan köye nakli hane edecekler bulunacağından her ay sonlarında ihtiyar meclisleri bu tebeddülâtı göz önüne alarak bunlar hakkında yeni kararlar vererek ilan eder.

Asker Ailelerine Yapılacak Yardımların Tatbik Şekli:

Madde 33 – Köy muhtarları ihtiyar meclisleri her ay yardım edilecekler ile yardım edeceklere aid olan listeleri tanzim ve ayın ilk günü köy odasının kapısı önüne asmak suretile ilan edecek ve ikinci günü de listeleri askıdan indirip derhal tahsile geçip ihtiyar heyeti huzurunda muhtaç asker ailelerine tevzi ettikten sonra bunları tahsil ve tevzi ettiğine dair işbu listelerin arkasına meşruhat vererek kezalik altını kendisi ve ihtiyar meclisi azaları imzalayacak veya mühürlüyeceklerdir.

Muhtarlar bu listelerden tahsilata aid olanı tutarını yekün olarak köy hesap defterinin irat sahifesine "muhtaç asker ailelerine yardım" adı altında irat kaydedecek tevziata aid listenin tutarını da yine bu hesap defterinin masraf sahifesine (muhtaç asker ailelerine masraf) adı altında masraf kaydedecektir.

Madde 34 – 31. ve 32 nci maddelere göre asker ailelerine imece ile yardım yapacak olan yardımcılar haftada yalnız bir gün bu iş için köy muhtarının emrine amade bulunacaklardır. Bu iş günü ile yardımcıların isim ve soy adları ve ne iş yapacakları daha evvelden ihtiyar meclisi tarafından tesbit edilerek karar altına alınıp muhtar tarafından köylüye ilan olunacaktır. Mükellefler o gün muhtarların yapacağı taksim ve vereceği emir veçhile muhtaç asker ailelerinin (zamanına göre) tarlalarını, bağ ve bahçelerini sürüp ekecekler ve harmanlarını kaldıracaklardır.

Köy muhtarları imece suretile çalışacakların ve alat ve hayvanlarının çalıştırdıkları gün ve yevmiyeye göre listelerini tanzim edip ihtiyar meclislerinin tasdikinden geçtikten sonra tutarlarını ve bu husustaki para yardımlarına aid makbuz muhteviyatını bir taraftan hesap defterinin irat sahifesine diğer taraftan masraf sahifesine (muhtaç asker ailelerine yardım) ve muhtaç asker ailelerine masraf namı altında kaydedeceklerdir.

Madde 35 – Bu talimatname mucibince kendilerine tahmil edilen para, zahire yardımlarını yapmayanlar hakkında derhal tahsili emval kanununu tatbik ederek tahsiline muhtar ve ihtiyar meclisleri mecburdur.

İmece yardımlarını yapmayanlar hakkında da köy muhtar ve ihtiyar meclisleri Köy Kanununun 56 ncı maddesini derhal tatbik edeceklerdir.

Madde 36 – Askere gidenlerin avdet etmeleri veya bunların izinsiz kıt'alarını terk etmeleri veyahut kıt'alarından firar etmeleri veyahut muhtaç aileleri efradının muhtaçlıktan çıkmaları halinde bu ailelere artık yardım yapılmaz.

Madde 37 – Seferde hususi muhasebe bütçelerine muhtaç asker ailelerine yardım için konacak tahsisattan icap ettiği kadarını valiler vilayet daimi encümeni kararile köylere tefrik ve tevzi ettirebilir.

Bu takdirde tefrik ve tevzi olunan bu paralar hususi muhasebelerce makbuz mukabilinde köy muhtarlarına teslim edilir. Ve köy muhtarları da aldıkları bu paraları köy hesap defterinin irat sahifesinde (asker ailelerine yardım olarak hususi muhasebeden alınan para) diye irat kaydederek bu talimat ahkamı dairesinde sarfederler.

Madde 38 – Kaza ve vilayet idarei hususiyelerinden, verilecek paraları köy muhtar ve ihtiyar heyetleri kat'iyen başka tarafa sarfetmeyip münhasıran muhtaç asker ailelerinin umur ve hususatına sarf etmeye mecburdurlar.

Madde 39 – Yardım paraları ancak asker ailelerine yardım için sarfedilebilir. Bu paradan kırtasiye, harcırah vesair namlarla sarfiyat yapılamaz.